

ИЗСЛЕДВАНЕ НА ПРОМЕНИТЕ В ОТНОШЕНИЕТО НА СТУДЕНТКИ КЪМ ЗАНИМАНИЯТА ПО ВОЛЕЙБОЛ НА УНИВЕРСИТЕТСКО НИВО

Лъчезар Рангелов

Технически университет – София,

Департамент по физическо възпитание и спорт, секция ИССИ

ORCID

Lachezar Rangelov – <https://orcid.org/0009-0007-5729-714X>

РЕЗЮМЕ

Чрез допитване за мнението на студентки от ТУ – София, в представения доклад се цели установяване на тенденциите, характеризиращи волейбола на университетско ниво, както и мястото на самия учебно-тренировъчен процес по вид спорт в условията на университета. Предмет на изследване са тренировъчните занимания по волейбол при студентки, участвали в група по спортно усъвършенстване в Технически университет – София, през учебната 2023/2024 г. Обект на изследване са нагласите на трениращите студентки към организираните занимания по волейбол по време на следването им в университета. Чрез пряко допитване са обхванати общо 21 студентки от Технически университет – София, които представляват контингент на изследване. За решаване на част от проблемите в организацията и управлението на тренировъчната дейност със студентки от ТУ – София, е проведено специализирано анкетно проучване на техните интереси и потребности за спортуване. Важно за нас е да получим становището на запитаните относно организацията, провеждането и участието им в заниманията по волейбол, а така също и при представянето в състезания. Разкривайки някои закономерности в спортната мотивация на студентки волейболистки, става възможно да се подчертаят отделни въпроси, свързани с учебно-тренировъчния процес по волейбол в условията на Техническия университет – София.

Ключови думи: университетски спорт, волейбол, студентки, анкетно проучване

RESEARCH ON CHANGES IN ATTITUDES OF FEMALE STUDENTS TOWARDS VOLLEYBALL AT UNIVERSITY LEVEL

Lachezar Rangelov

Technical University – Sofia

ABSTRACT

By asking for the opinion of female students from TU-Sofia, the presented report aims to identify the trends characterizing volleyball at the university level, as well as the place of the educational and training process of the sport itself in the university environment. The object of

the study is the training activities in volleyball for female students who participated in a sports improvement group at the Technical University of Sofia, in the academic year 2023/2024. Target of the investigation is the attitudes of the training female students towards the organized volleyball activities during their studies at the university. A total of 21 female students from the Technical University of Sofia, who represent the contingent of the study, were surveyed directly. In order to solve some of the problems in the organization and management of training activities with female students from TU-Sofia, a specialized survey of their interests and needs for sports was conducted. It is important for us to get the opinion of the respondents on the organization, conduct and participation in volleyball activities, as well as in their performance in competitions. Revealing some regularities in the sports motivation of female student volleyball players allows us to highlight particular issues related to the volleyball training process in the conditions of the Technical University - Sofia.

Keywords: *university sport, volleyball, female students, survey study*

ВЪВЕДЕНИЕ

Дисциплината „Физическо възпитание и спорт“ за всяко висше училище е единствената, която има пряко отношение към здравословното укрепване, подобряването на общата и професионалната работоспособност на студентите и компенсиране отрицателните последици от повишеното умствено натоварване. Спортът в системата на висшето образование е основно средство за предаване на ценности като толерантност, колективен дух, възприемане на правила и норми, които липсват у голяма част от младите в днешно време.

Проучвайки тенденциите, характеризиращи съвременния етап на развитие в теорията и практика на университетския спорт, откриваме, че са свързани с възможностите за повишаване на качеството на обучението и тренировката.

Според Божкова (2007): „Волейболът е спорт, достъпен за всички възрастово-квалификационни групи и широко застъпен в средните и висшите училища“. Като отборен спорт той спомага за общуването и възпитава колективния дух, уважението към другия, постигането на общ успех. „Колективът, в случая отборът/групата, е едно цяло, когато всички умения на участващите са обединени в едно и се използват ефективно“ (Антонова, 2017). В своя дисертационен труд Лазарова (2013) подчертава: „... изключително важно е да се гарантира, че часовете по спорт в университета отразяват предпочитанията и нуждите на занимаващите се“. Спортът не само изпълнява свързваща функция, той носи и съществени ползи във всекидневния училищен живот – помага на децата и младите да развият физическите си способности. От своя страна спортният педагог трябва да прилага подходящи тренировъчни програми, които успешно да въздействат върху комплексното развитие на двигателните качества и усъвършенстват технико-тактическите умения на занимаващите

се. Чрез редица научни изследвания, с цел актуализиране на методиките си на работа, специалисти проучват мнението на контингента, с който работят. В сферата на студентския спорт такива през годините са осъществили авторите (Иванов, 1995; Цанкова и кол., 2005; Дончева, Димитрова, 2007; Божкова, 2008; Иванов, Цолова, 2011; Лазарова, 2014; Антипов и кол., 2017; Georgiev, 2020; Георгиев, 2021; Янков, 2023) и др.

ЦЕЛ

Целта на настоящата разработка е да се установят тенденциите, характеризиращи волейбола на университетско ниво, както и мястото на самия учебно-тренировъчен процес по вид спорт в условията на Технически университет – София. В тази връзка са поставени следните **задачи на изследването**: литературно проучване по избраната тема; изготвяне и осъществяване на анкета с определения контингент; анализ и обобщение на получените резултати.

МЕТОДИКА

Предмет на изследване са тренировъчните заниманията по волейбол при студентки, участвали в група по спортно усъвършенстване в Технически университет – София, през учебната 2023/2024 г. **Обект на изследване** са нагласите на трениращите студентки към организираните занимания по волейбол по време на следването им в университета.

Проучването е проведено по време на летния семестър на учебната 2023/2024 г. Чрез пряко допитване са обхванати общо 21 студентки от Технически университет – София, които представляват **контингент на изследване**. От тях 19 са българки, а 2 са чужденки. Същите са включени в група по спортно усъвършенстване – волейбол, и представят университета при участието му в първенства от спортния календар на АУС „Академик“.

Методи на изследване. За реализиране на поставената цел са приложени някои емпирични методи като анализ на публикации, документи и резултати от дейности по интересувашото ни направление и научно-педагогически наблюдения. Теоретично са извършени анализ, синтез и обобщение на данни от анкетно проучване. Чрез електронна поща до определения контингент от изследвани лица бе изпратен линк за попълване на въпросник в електронен вариант на Google Forms. Анкетната карта включва общо 15 въпроса. Една част от тях са отворени, изискващи конкретни отговори, други са от затворен тип – с предложени по няколко варианта за отговор, а предпоследният, формулиран, в анкетата 15-и въпрос е изготвен във вид на четиристепенна скала, отразяваща честотата на поредния мотив.

Получените отговори са компютърно обработени и статистически подложени на алтернативен анализ, отразявайки освен броя, а така също и процентното съотношение на засегнатите случаи. За по-голяма прегледност и яснота резултатите са изобразени графично чрез колонни и линейни диаграми във вид на фигури.

РЕЗУЛТАТИ

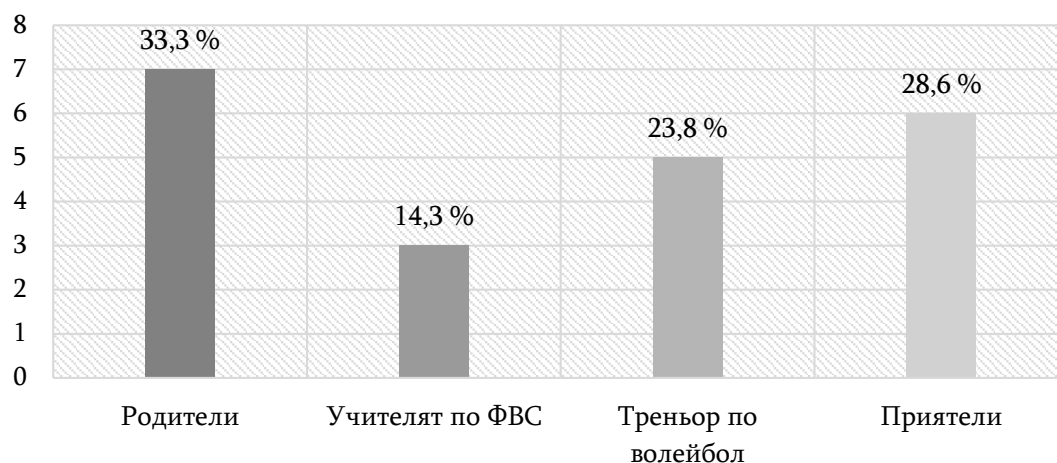
Средната възраст на включените в проучването е 21 години, а спортният им стаж варира между 5 и 12 години. Половината от тях са студентки във втори курс, 5 са новите момичета от първи курс и 4 по-опитни от трети и четвърти. Това дава добра перспектива за развитие на отбора като цяло. Всички те са тренирали волейбол в клубни отбори при подрастващите в съответните възрасти, като в момента не се състезават професионално на високо ниво. Редовно следват в университета, дори 3 от тях са работещи.

По отношение на разпределението по факултети повечето се обучават в специалностите: Компютърни системи и технологии, Телекомуникации, Транспорт и Електро-специалности.

Конкретно отношение към интересуващия ни проблем съдържат въпросите от № 5 до № 15.

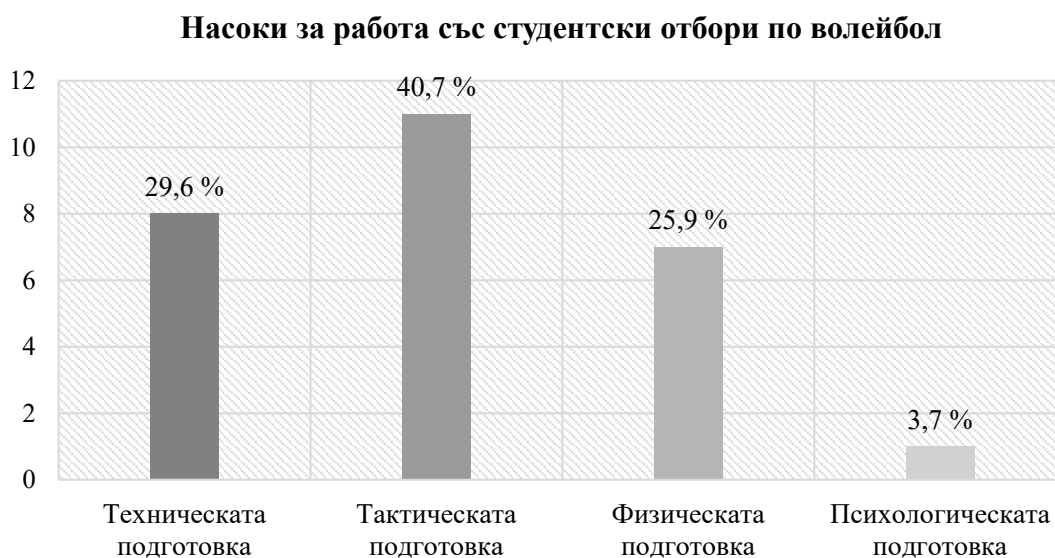
На Фигура 1 са представени резултатите от въпроса „Кой ви насочи към организирани занимания по волейбол?“. 33,3% от запитаните подчертават, че за това са допринесли техните родители. Не е малък и процентът на тези, които са започнали да се занимават по-сериозно с волейболния спорт благодарение на приятелите си – 28,6%, или на треньора – 23,8%.

Кой ви насочи към организирани занимания по волейбол?

Фигура 1. Кой ви насочи към организирани занимания по волейбол?

На въпроса, засягащ тренировъчната работа, 40,7% от анкетиранияте отговарят, че преимущество има тактическата подготовка, следвана от техническата и физическата (Фигура 2). Незначителен е дялът на подготовката в психологическо направление – едва 3,7%. Нашето становище по въпроса е, че за постигане на добри резултати в процеса на учебно-тренировъчната работа със студентски отбори е необходимо равномерно разпределение на отделните ѝ части.

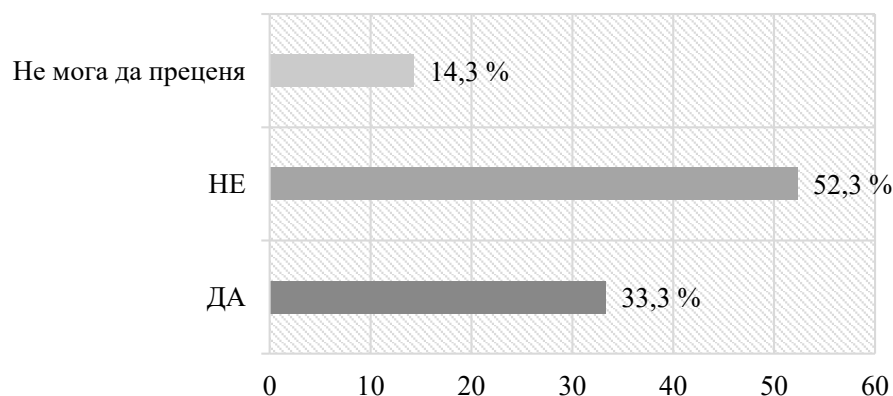

Фигура 2. *Насоки за работа със студентски отбори по волейбол*

Мнението на студентките за броя на тренировките в седмичния разпис по време на обучението им е, че 2 занимания са крайно недостатъчни. 52,3% отстояват тази позиция, илюстрирана на Фигура 3. Този въпрос е пряко свързан и със следващия, от който разбираме техните предпочитания за честотата на заниманията по спортно усъвършенстване.

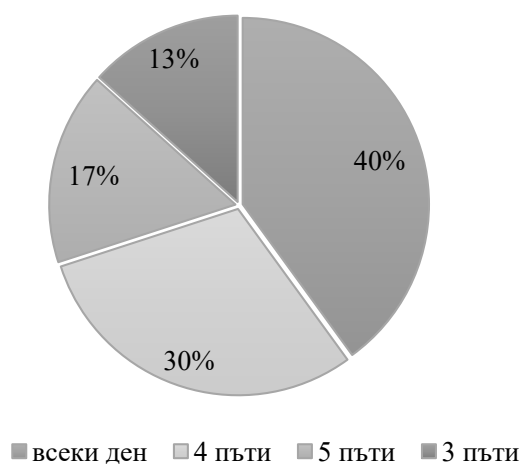
Фигура 4 представя желанието на 40% от случаите за всекидневни тренировки или поне 4 пъти седмично – в 30%. Това от своя страна е добър мотив за преосмисляне и структуриране на нова учебно-тренировъчна програма по волейбол за университетските отбори, където мотивирани студентките ще усъвършенстват своите технико-тактически волейболни умения близо до натоварванията в елитния спорт.

Достатъчни ли са 2 занимания седмично по спортно усъвършенстване в ТУ - София?

Фигура 3. Достатъчни ли са 2 занимания седмично по спортно усъвършенстване в ТУ – София?

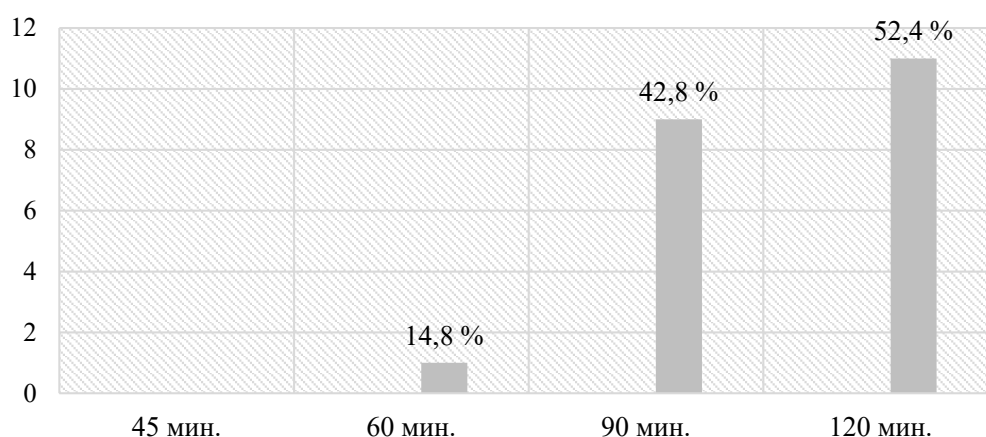
Колко често бихте тренирали с отбора на ТУ - София?

Фигура 4. Колко често бихте тренирали с отбора на ТУ – София?

За продължителността на тренировките по волейбол разбираме от следващия въпрос, който отразява желанието за по-интензивни тренировки – с времетраене между 90 и 120 минути (Фигура 5).

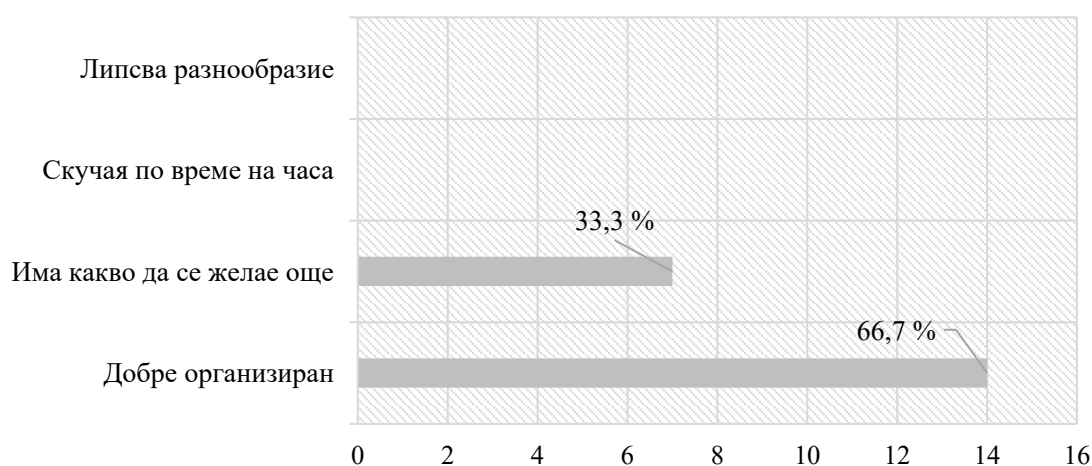
Каква трябва да бъде продължителността на едно тренировъчно занимание?

Фигура 5. Каква трябва да бъде продължителността на едно тренировъчно занимание?

Интересно е мнението на запитаните момичета за начина на провеждане на тренировките. От Фигура 6 установяваме, че 66,7% смятат, че са добре организирани. Независимо че през последните няколко години в подготовката им са заложили разнообразни модели и практики извън стандартната организация в зала, някои (33,3%) са на мнение, че има още какво да се желае с цел разнообразяване на цялостния процес на обучение.

Мнението ви за учебно-тренировъчната работа по волейбол в ТУ - София

Фигура 6. Мнението ви за учебно-тренировъчната работа по волейбол в ТУ – София

Много информативни за нас са получените резултати от седмия въпрос относно трудностите, с които се сблъскват студентките волейболистки на ТУ – София (Фигура 7). Остарялата материално-техническа база и неподходящата настилка са основен минус

в облика на спортния център на ДФВС. В 38,1% от случаите това се явява пречка и за преподавателския и треньорския състав не само в дисциплината волейбол.

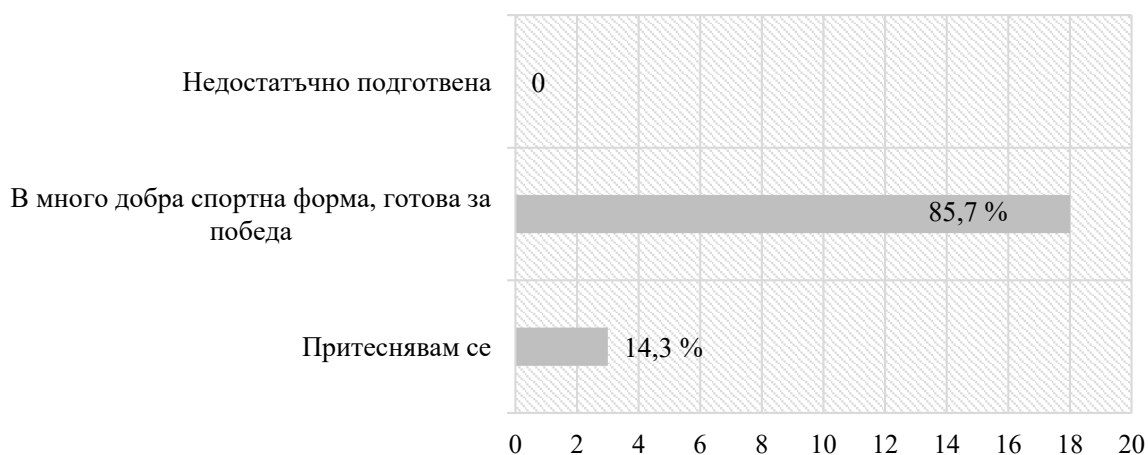
Без да има налични подходящи условия за нормално протичане на заниманията, няма как да очакваме високи резултати в тренировъчната и състезателната дейност. Но това остава основна задача на ръководствата на Департамента по спорт и на Техническия университет, които в най-скоро време трябва да решат този проблем, и то в полза на университетския спорт.

Къде намирате трудности по време на тренировката?

Фигура 7. Къде намирате трудности по време на тренировката?

Как се чувствате по време на състезание?

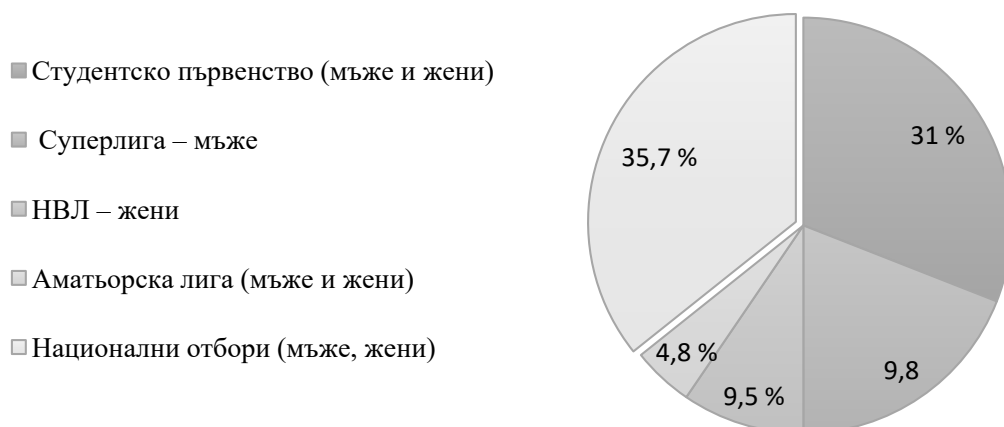

Фигура 8. Как се чувствате по време на състезание?

За подготовеността на състезателките ни за предстоящи състезания разбираме от самите тях.

Представени на Фигура 8 са техните позиции, които в 85,7% от случаите се смятат в добра спортна форма независимо от пречките, съпътстващи учебно-тренировъчния процес. Интересен факт е, че 14,3% изпитват притеснения дали ще се представят на ниво, но това по-скоро се дължи на отсъствието им по една или друга причина или на по-малкия състезателен опит на някои от тях.

Вашият интерес към волейболни срещи?

Фигура 9. *Вашият интерес към волейболни срещи?*

Каква е основната мотивация на анкетирания за занимания с волейбол, установяваме от приложената в анкетата Таблица 1. Данните от проучване на мотивацията на студентките показват по-високи стойности при четвърта степен на честота „Винаги“. Мотив № 7 „Обичам спортните емоции“ е ясно изразен в 19 от случаите; мотив № 11 „Обичам да спортувам“ – при 18 от момичетата; мотив № 9 „Спортувам за здраве“ се среща в 17 отговора. Не са малко желаещите да спортуват, за да представят университетския отбор в състезания.

Анализът на анкетата поставя на първо място сред често случващите се по степен мотиви „Спортувам за красиво тяло“ – 11 случая, и „Спортувам заради преподавателя (треньора)“ – 9 случая. Следват любовта към спорта и показателят, че спортът се отразява положително върху целия учебен процес. Количеството на отговорите за мотивацията на студентите в степен „Никога“ (Таблица 1) показва, че участието в спортно-тренировъчните занимания не е повлияно от препоръки на родители или лекар или ако е така, то това е незначително. Интересен е и показателят „Участвам по подражание на известен спортист“. Жените формират становището си в 9 от общо анкетиранияте.

ДИСКУСИЯ

На базата на получените отговори от анкетното допитване можем да обобщим: потвърждава се необходимостта от промени в учебно-спортния процес в ТУ – София, по такъв начин, че да бъде съобразен с интересите и потребностите на студентите. Резерви съществуват по отношение увеличаване на хорариума на тренировъчните часове, както и усъвършенстване на съдържанието и методиката на учебните програми за провеждане на спортните занимания в условията на неспециализираните по спорт висши училища. Желанието на по-голяма част от студентките от ТУ – София, е да спортуват активно. Мотивите са от най-различно естество. По-засилено участие в учебно-спортните мероприятия е това на състезателки с по-голям тренировъчен стаж. Най-високи стойности има мотивът „Обичам да спортувам“, следван от „Обичам спортните емоции“ и „Спортувам за здраве“.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Информацията, която се получава, е достатъчна за промени с цел да се подобрят някои значими елементи от цялостния учебно-тренировъчен процес. А те са насочени приоритетно към повишаване качеството на образование.

Резултатите от проведеното анкетно проучване са взети предвид при разработване на нова тренировъчна програма, която да послужи на представителния женски отбор по волейбол на ТУ – София, за по-добра подготовка и успешно представяне на ниво университетски спортни състезания и турнири.

Таблица 1. Мотивацията относно участието в тренировъчната и спортносъстезателната дейност в ТУ – София

№	Мотиви	Почти никога	Понякога	Често	Почти винаги
1	Присъствам по задължение	12	1	2	5
2	Обичам да спортувам	-	1	-	18
3	Спортувам, за да бъда известна	15	5	1	-
4	Спортувам за здраве	-	-	3	17
5	Спортувам за красиво тяло	-	3	11	6
6	Обичам спортните емоции	-	-	1	19
7	Спортувам, защото желая да съм сред приятели	1	3	4	11
8	Заради преподавателя (треньора)	-	2	9	9
9	Участвам активно, за да представям университета на състезания	3	1	2	14
10	Спортувам по препоръки на родители, лекар	9	9	2	-
11	Спортувам по подражание на известен спортист	8	8	5	-
12	Спортът се отразява положително на учебния процес	2	4	3	12

ЛИТЕРАТУРА

Антипов, А. (2017). Мотивация студентов факультета физической культуры в процессе занятий спортивными играми. *Теория и практика физической культуры*. Брой 12, с. 68. // Antipov, A. (2017). Motivatsia studentov fakulyteta fizicheskoy kulytury v protsesse zanyatii sportivnymi igrami. *Teoria i praktika fizicheskoy kulytury*. Broy 12, s. 68. //Antipov, A. (2017).

Антонова, М. (2017). Изследване влиянието на специално-подготвителни упражнения и игри при обучение по волейбол на студенти. Дисертация. СУ „Св. Климент Охридски“, София. // Antonova, M. (2017). Izsledvane vliyanieto na spetsialno-podgotvitelni uprazhnenia i igri pri obuchenie po voleybol na studenti. Disertatsia. SU „Sv. Kliment Ohridski“, Sofia.

Божкова, А. (2008). *Моделиране подготовката на учебно-тренировъчния процес при студенти-волейболисти*. Монография, РЕПОРТЕР ЕООД, С. ISBN 978-954-8102-67-4. // Bozhkova, A. (2008). Modelirane podgotovkata na uchebno-trenirovachnia protses pri studenti-voleybolisti. Monografia, REPORTER EOOD, S. ISBN 978-954-8102-67-4.

Георгиев, Ж. (2021). *Насоки за развитие и иновации за усъвършенстване на физическото възпитание и спорта в Лесотехнически университет*. Монография, Изд. „Neofeedback“, София. // Georgiev, Zh. (2021). Nasoki za razvitie i inovatsii za usavarshenstvane na fizicheskoto vazpitanie i sporta v Lesotekhnicheski universitet. Monografia, Izd. „Neofeedback“, Sofia.

Дончева, М., Димитрова, П. (2007). *Волейбол за 9 клас. Теория и практика*. Методическо ръководство. Славена, Варна. ISBN 978-954-579-691-3. // Doncheva, M., Dimitrova, P. (2007). *Voleybol za 9 klas. Teoria i praktika*. Metodicheshko rakovodstvo, Slavena, Varna. ISBN 978-954-579-691-3.

Иванов, И. (1995). Аспекти на развитие на физическото възпитание във ВУЗ. *Спорт и наука*, Брой 2, с. 32–38. ISSN 1310-3393. // Ivanov, I. (1995). Aspekti na razvitie na fizicheskoto vazpitanie vav VUZ. *Sport i nauka*, Broy 2, s. 32-38. ISSN 1310-3393.

Лазарова, М. (2014). Нови подходи в обучението по волейбол за студенти от профилирани групи на Технически университет – София. Дисертация, София. // Lazarova, M. (2014). Novi podhodi v obuchenieto po voleybol za studenti ot profilirani grupi na Tehnicheski universitet – Sofia. Disertatsia, Sofia.

Иванов, Й., Цолова, В. (2011). Състояние на физическото възпитание и спорта във висшите училища в Република България. *Спорт и наука*, № 3, с. 70–79. ISSN 1310-3393. // Ivanov, Y., Tsoleva, V. (2011). Sastoyanie na fizicheskoto vazpitanie i sporta vav visshite uchilishta v Republika Bulgaria. *Sport i nauka*, № 3, s. 70–79. ISSN 1310-3393.

Цанкова, Ж., Цанков, Ц., Цветкова, Н., Пелтекова, И. (2005). Изследвания на отношението на студентите към заниманията по баскетбол във ВУЗ. *Сб. Личност, мотивация, спорт*. Том 10, ISBN 954-718-145-9, с. 129–134. // Tsankova, Zh., Tsankov, Ts., Tsvetkova, N., Peltekova, I. (2005). Izsledvania na odnoshenieto na studentite kam zanimaniyata po basketbol vav VUZ. Sb. Lichnost, motivatsia, sport, tom 10, ISBN 954-718-145-9, s. 129-134.

Янков, Б., Котев, В. (2021). Нагласата на студентите от МУ – Варна, към плажния волейбол. *„Една година образование в дигитална среда – споделяне на добрите практики в чуждоезиковото обучение и спорта“*. Медицински университет – Варна, с. 26. ISBN 978-619-221-381-7. // Yankov, B., Kotev, V. (2021). Naglasata na studentite ot MU-Varna kam plazhnia voleybol. *„Edna godina obrazovanie v digitalna sreda – spodelyane na dobrite praktiki v chuzhdoezikovoto obuchenie i sporta“*. Meditsinski universitet – Varna, s. 26. ISBN 978-619-221-381-7.

Автор за кореспонденция:

Лъчезар Рангелов

Технически университет – София,

Департамент по физическо възпитание и спорт,

секция ИССИ

E-mail: lachezar_rangelov777@abv.bg